

KESKUSTELU EKONOMISMIN PUOLUSTAJIEN KANSSA

Oheellisenä saatetaan täydellisenä julkisuuteen erään edustajamme meille lähettämä

„Kirje venäläisille sosialidemokraattisille sanomalehdille.

Vastaukseksi karkoitustovereittemme ehdotukseen lausua mieliteemme „Iskrasta” olemme päättäneet sanoa julki ne syyt, joiden vuoksi olemme eri mieltä tämän lehden kanssa.

Tunnustaessamme täysin ajankohtaiseksi sellaisen erikoisen sosialidemokraattisen lehden ilmestymisen, jonka tarkoituksena on varta vasten käsitellä poliittisen taistelun kysymyksiä, me emme ole sitä mieltä, että ottaessaan itselleen tuollaisen tehtävän „Iskra” olisi sen tyydyttävästi ratkaissut. Sen peruspuutteellisuutena, joka kulkee punaisena lankana sen kaikilla palstoilla ja josta määräytyvät sen kaikki muut suuret ja pienet puutteellisuudet, on se, että „Iskra” antaa sangen huomattavan sijan liikkeen ideologeille siinä mielessä, mikä vaikutus heillä on liikkeen johonkin suuntaan. Samaan aikaan „Iskra” ottaa liian vähän huomioon niitä liikkeen aineellisia elementtejä ja sitä aineellista ympäristöä, joiden vuorovaikutuksesta työväenliikkeen määrätty muoto syntyy ja määräytyy tämän liikkeen tie, jolta sitä ei saada pois millään ideologien ponnisteluilla, vaikka näitä ideologeja innoittaisivatkin parhaimmat teoriat ja ohjelmat.

Tämä „Iskran” puutteellisuus pistää erittäin räikeästi silmään verrattaessa „Iskraa” „Juzhnyi Rabotshijn”⁸⁰, joka nostaessaan „Iskran” tavoin poliittisen taistelun lipun sitoo tämän taistelun yhteen etelävenäläisen työväenliikkeen edellisen vaiheen kanssa. „Iskralle” tämä tällainen kysymyksen asettelu on aivan vierasta. Ottaessaan tarkoituksiperäkseen syyttää „kipinästä suuren palon” se unohtaa, että sitä varten tarvitaan sopivaa paloainetta ja suotuisat ulkonaiset olosuhteet. Torjuessaan kaksin käsin luotaan „ekonomistit” „Iskralle” ei huomaa sitä, että heidän toimintansa valmisteli sitä samaista työläisten osallistumista helmi- ja maaliskuun tapahtumiin, jota „Iskra” erikoisen ututterasti korostaa ja kaikesta päätellen sievoisesti lioittelee sitä. Suhtautuessaan kielteisesti sosialidemokraattien toimintaan 90-luvun lopulla „Iskra” sivuuttaa huomiotta sen, ettei siihen aikaan ollut ehtoja muulle työlle kuin taistelulle vähäisten vaatimusten puolesta, sekä sen

äärettömän suuren kasvattavan merkityksen, mikä tällä taistelulla oli. Antaen aivan väärän ja epähistoriallisen arvion tuosta ajankohdasta ja tuosta suunnasta Venäjän sosialidemokraattien toiminnassa, „Iskra” samaistaa heidän taktiikkansa ja Zubatovin taktiikan, se ei näe eroa työväenliikettä laajentavan ja syventävän „vähäisten vaatimusten puolesta käytävän taistelun” sekä kaiken taistelun ja kaiken liikkeen paralysoimiseen pyrkivien „vähäisten myönnytysten” välillä.

Läpeensä lahkolaismaisen suvaitsemattomuuden vallassa, mikä on niin luonteenomaista sosiaalisten liikkeiden lapsuuskauden ideologeille, „Iskra” on valmis leimaamaan jokaisen erimielisyyden sen kanssa ei ainoastaan luopumiseksi sosialidemokraattisista periaatteista, vaan jopa siirtymiseksi vihollisten leiriin. Sellainen on sen äärimmäisen säädytön ja mitä ankarimmin ja säälimättömimmin tuomittava hyökkäys „Rabotshaja Mysliä” vastaan, jolle se omisti Zubatovia koskevan kirjoituksen ja jonka ansioksi se katsoi Zubatovin saavuttaman menestyksen työläisten erään osan keskuudessa. Suhtautuessaan kielteisesti muihin sosialidemokraattisiin järjestöihin, joilla on toisenlainen käsitys Venäjän työväenliikkeen kulusta ja tehtävistä, „Iskra” niitä vastaan käymänsä väittelyn tuoksinnassa unohtaa toisinaan totuuden ja tarrautuen erinäisiin, todella epäonnistuneisiin sanantoihin panee vastustajensa kontolle katsomuksia, jotka eivät kuulu niille, korostaa useinkin vähämerkityksellisiä erimielisyyden kohtia, mutta vaikenee itsepintaisesti lukuisista yhtymäkohdista katsantokannoissa: tarkoitamme „Iskran” suhdetta „Rabotsheje Deloon”.

Tämä „Iskran” ylenmääräinen väittelyinto johtuu ennen kaikkea siitä, että se yliarvioi „ideologian” (ohjelmien, teoriain...) merkityksen liikkeessä, osaksi se taas on kaikua siitä sisällissodasta, joka on syttynyt Lännessä venäläisten emigranttien keskuudessa ja josta he ovat kiiruhtaneet toitottamaan maailmalle useissa polemiikkikirjasissa ja -kirjoituksissa. Meidän mielestämme kaikilla näillä heidän erimielisyyksillään ei ole juuri minkäänlaista vaikutusta Venäjän sosialidemokraattisen liikkeen todelliseen kulkun; ehken ne vain vahingoittavat sitä tuomalla epäsuotavaa kahtiajakaantumista Venäjällä toimivien tovereitten keskuuteen, ja sen vuoksi emme voi suhtautua muuten kuin kielteisesti „Iskran” polemiikki-intoiluun, varsinkin silloin, kun se sivuuttaa säädyllisyyden rajat.

Tuo samainen „Iskran” peruspuutteellisuus on synnä sen epäjohtomukaisuuteen kysymyksessä sosialidemokratian suhteista eri yhteiskuntaluokkiin ja suuntiin. Ratkaistuaan teoreettisten laskelmien avulla tehtävänä olevan siirtymisen viipymättä taisteluun absolutismin vastaan ja nähtävästi tuntien, miten äärettömän vaikea tämä tehtävä työläisille on nykyisen asiointilan vallitessa, mutta kun „Iskralla” ei riitä kärsivällisyyttä odottaa, kunnes työläisillä karttuu voimia tätä taistelua varten, niin se alkaa etsiä liittolaisia liberaalien ja intelligenssin riveistä ja etsiskelyissään luisuu usein pois luokkanäkökannalta, hämäten luokkaristiriitoja ja asettaa etualalle yhteisyyden tyytymättömyydessä hallitusta kohtaan, vaikka tämän tyytymättömyyden syyt ja aste ovat „liittolaisilla” sangen erilaisia. Sellaista on esimerkiksi „Iskran” suhde zemstvoon. Zemstvon frondehyökkäilyjä, jotka usein johtuvat siitä, että hallitus ei suojele riittävästi herrojen zemstvolaisten agraaripyöteitä, teollisuuteen verrattuna, „Iskra” yrittää lietsoa poliittisen taistelun liekkiinsä ja lupaa hallituksen anti-paloihin tyytymättömille aatelismiehille työväenluokan apua, mainitse-

matta tällöin sanallakaan näiden väestökerrosten välisestä luokkavihamielisyydestä. Se on kyllä mahdollista, että voidaan puhua zemstvo-ainesten heräämisestä ja että vedotaan zemstvoon hallitusta vastaan taistelevana aineksena, mutta se on tehtävä selvässä ja täsmällisessä muodossa, joka ei jättäisi epäilyksen sijaa siitä, mitä laatua on oleva mahdollinen sopimuksemme noiden tuollaisten aineiden kanssa. „Iskra” sen sijaan asettaa kysymyksen suhteesta zemstvoon sillä tavalla, että mielestämme se saattaa vain hämätä luokkatietoisuutta, sillä se asettaa sen liberalismiin ja kaikenlaisten kulttuurialoitteiden saarnaajain rinnalle vastakohtaksi sosialidemokraattisen kirjallisuuden perustehtävälle, tehtävälle arvostella porvarillista järjestelmää ja ottaa selville luokkaedut eikä hämätä niiden antagonismia. Samanlaista on „Iskran” suhde myöskin ylioppilasliikkeeseen. Kuitenkin toisissa kirjoituksissa „Iskra” tuomitsee jyrkästi kaikki „kompromissit” ja esiintyy esimerkiksi puolustuen guesdelaiten suvaitsematonta menettelyä.

Pysähtymättä „Iskran” muihin vähemmän tärkeisiin puutteisiin ja harhaiskuihin pidämme velvollisuutenamme lopuksi huomauttaa, että arvostellamme emme halua lainkaan väheksyä sitä merkitystä, minkä „Iskra” voi saada, emmekä sulje silmiämme näkemästä sen ansioita. Tervehdimme sitä poliittisena sosialidemokraattisena sanomalehtenä Venäjällä. Pidämme sen suurena ansiona sitä, että se on onnistuneesti selittänyt kysymyksen terroristista, josta se on oikeaan aikaan julkaissut useita kirjoituksia. Ja vihdoin emme voi olla panematta merkille „Iskran” esimerkillistä kirjakieltä, mikä illegaalisissa julkaisuissa on niin harvinaista, sen säännöllistä ilmestymistä sekä sitä, että siinä on runsaasti uutta ja mielenkiintoista aineistoa.

Syyskuussa vuonna 1901.

Toverit”.

Tämän kirjeen johdosta huomautamme ennen kaikkea, että tervehdimme kaikesta sydämestämme sen kirjoittajain suorasukaisuutta ja avomielisyyttä. On jo korkea aika lakata leikkimästä piilosillaoloa salaamalla ekonomistisen „credonsa” * (kuten tekee osa Odessan komiteasta, josta „poliitikot” ovat eronneet) tahi julistamalla, aivan kuin totuutta pilkatakseen, että nykyään „ei kerta kaikkiaan yksikään sosialidemokraattinen järjestö enää ole syyllinen ekonomismiin” („Rabotsheje Delon” julkaisemasta kirjasta „Kaksi edustajakokousta”, s. 32).— Ja nyt asiaan.

Kirjeen kirjoittajain perusvirhe on aivan sama kuin se, mihin „Rabotsheje Delo” lankeaa (ks. varsinkin № 10). Kysymys liikkeen „aineellisten” (vaistovaraisten, „Rabotsheje Delon” sanontaa käyttäen) elementtien ja ideologisten (tietojen, „suunnitelman mukaan” toimivien) elementtien keskinäisestä suhteesta on heille epäselvä. He eivät ymmärrä sitä, että vain silloin „ideologi” ansaitseekin

* — uskontunnustus, ohjelma, maailmankatsomuksen esitys. *Toim.*

ideologin nimen, kun hän kulkee vaistovaraisen liikkeen *edellä* näyttäen sille tietä, kun hän pystyy ennen muita ratkaisemaan kaikki ne teoreettiset, poliittiset, taktilliset ja organisaatiokysymykset, joihin liikkeen „aineelliset elementit” vaistovaraisesti törmäävät. Jotta voitaisiin todella „ottaa huomioon liikkeen aineelliset elementit”, on niihin suhtauduttava kriittillisesti, on osattava näyttää vaistovaraisen liikkeen vaarat ja puutteellisuudet, on osattava *nostaa* vaistovaraisuus tietoisuuden tasolle. Kun taas sanotaan, että ideologit (s.o. tietoiset johtajat) eivät voi saada liikettä pois siltä tieltä, mikä määräytyy ympäristön ja elementtien vuorovaikutuksesta,— niin se merkitsee sen aapistotuuden unohtamista, että tietoisuus *osallistuu* tähän vuorovaikutukseen ja tähän määräämiseen. Katoliset ja monarkistiset työväenliitot Euroopassa ovat myös välttämätön tulos ympäristön ja elementtien vuorovaikutuksesta, mutta tähän vuorovaikutukseen on kuitenkin ottanut osaa pappien ja Zubatovien tietoisuus eikä sosialistien tietoisuus. Kirjeen kirjoittajain (samoin kuin „Rabotsheje Delonkin”) teoreettiset katsomukset eivät ole marxilaisuutta, vaan sitä marxilaisuuden parodiaa, jonka parissa „arvostelijamme” ja bernsteiniläiset puuhailevat, ymmärtämättä sitä, miten vaistovarainen evoluutio on yhdistettävä tietoiseen vallankumoukselliseen toimintaan.

Tämä syvä teoreettinen erehdys johtaa nykyhetkellä välttämättä mitä pahimpaan taktilliseen virheeseen, joka on jo aiheuttanut ja aiheuttaa äärettömän suurta vahinkoa Venäjän sosialidemokratialle. Asia on siten, että sekä työväenjoukkojen että (niiden vaikutuksesta) muidenkin yhteiskuntakerrosten vaistovarainen nousu on viime vuosien aikana tapahtunut hämmästyttävällä nopeudella. Liikkeen „aineelliset elementit” ovat kasvaneet suunnattomasti vieläpä vuoteen 1898 verraten, mutta *tietoiset johtajat* (socialidemokraatit) *jäävät jälkeen lästä kasvusta*. Siinä on perussyy kriisiin, jota Venäjän sosialidemokratia parhaillaan potee. Joukkoluontoiselta (vaistovaraiselta) liikkeeltä puuttuu „ideologeja”, jotka olisivat teoreettisesti niin valmentuneita, että he olisivat taattuina kaikelta horjunnalta, puuttuu johtajia, joilla olisi niin laaja poliittinen näköpiiri, niin paljon vallankumouksellista energiaa ja sellaiset organisaattori-kyvyt, että he pystyisivät uuden liikkeen perustalla luomaan poliittisen taistelupuolueen.

Kaikki tuo olisi kuitenkin vielä pieni vahinko. Sekä teoreettiset tiedot, poliittinen kokemus että organisaatio-taito,— kaikki ne ovat hankittavissa. Kunhan vain olisi halua opiskella ja kehittää itsessään tarvittavia ominaisuuksia. Mutta vuoden 1897 lopusta ja varsinkin vuoden 1898 syksystä lähtien ovat Venäjän sosialidemokratiassa alkaneet nosta päätään sellaiset henkilöt ja sellaiset sanomalehdet, jotka eivät ole ainoastaan sulkeneet silmiään tältä puutteellisuudelta, vaan ovatpa julistaneet sen erikoiseksi hyveeksi, ovat tehneet vaistovaraisuuden edessä kumartelemisesta ja sen edessä matelemisesta teorian, ovat alkaneet saarnata sellaista, että sosialidemokraattien ei pidä kulkea liikkeen edellä, vaan laahustaa sen *häntäpäässä*. (Näihin tällaisiin lehtiin on kuulunut „Rabotshaja Myslin” ohella myöskin „Rabotsheje Delo”, joka aloitti „asteellisuusteoriasta” ja päättyi vaistovaraisuuden, „nykyisen liikkeen täysioikeudellisuuden”, „taktiikka-prosessin” y.m.s. periaatteelliseen puolusteluun.)

Ja se oli jo oikea onnettomuus. Se oli jo *erikoisen suuntauksen* syntymistä, sen suuntauksen, jota on ruvettu nimitämään ekonomismiksi (sanan laajassa merkityksessä) ja jonka peruspiirteenä on jälkeenjäämisen ymmärtämättömyys ja vieläpä *jälkeenjäämisen puolustelukin*, s.o. tietois-ten johtajain jälkeenjääminen joukkojen vaistovaraisesta noususta, kuten jo selitimme. Tälle suuntaukselle on luonteenomaista: periaatteellisessa suhteessa — marxilaisuuden mataloittaminen ja avuttomuus nykyaikaisen „arvostelun” edessä, joka on uusinta lajia opportunistia; poliittisessa suhteessa — se, että pyritään tyypistämään tai vaihtamaan poliittinen agitaatio ja poliittinen taistelu rihkamatavaraan, ymmärtämättä sitä, että sosialidemokratia ei pysty kukistamaan itsevaltiutta ellei se ota *omiin* käsiinsä yleisdemokraattisen liikkeen johtoa; taktillisessa suhteessa — täydellinen horjuvaisuus (keväällä „Rabotsheje Delo” pysähtyi aivan ymmällä „uuden” kysymyksen, terrorikysymyksen edessä ja vasta puolen vuoden kuluttua, useiden horjumisten jälkeen, hyvin kaksimielisessä päätöslauselmassa esiintyi sitä vastaan laahautuen taaskin liikkeen hännässä, kuten tavallisesti); organisaatiosuhteessa — ei ymmärretä sitä, että liikkeen joukkoluonne ei suinkaan vähennä, vaan päinvastoin lisää velvollisuuttamme luoda luja ja keskitetty vallankumouksellisten

järjestö, joka pystyisi johtamaan sekä valmistelutaistelua että jokaista odottamatonta purkausta ja vihdoin myöskin viimeistä ratkaisevaa hyökkäystä.

Tätä suuntausta vastaan me olemme käyneet ja tulemme käymään leppymätöntä taistelua. Kirjeen kirjoittajat sen sijaan näköjään itsekin kuuluvat siihen. He sanovat meille, että taloudellinen taistelu on valmistellut työläisten osallistumisen mielenosoituksiin. Niin, ja juuri me ennen muita ja syvällisemmin kuin muut annoimme arvon tuolle valmistelulle, kun jo joulukuussa 1900 (№ 1) esiinnyimme asteettaisuusteoriaa vastaan *, kun me helmikuussa (№ 2), heti sen jälkeen, kun ylioppilaita passitettiin sotamiehiksi ja jo ennen mielenosoitusten alkamista kehoitimme työläisiä rientämään ylioppilaiden avuksi **. Helmi- ja maaliskuun tapahtumat eivät „kumonnet sitä pelkoa ja epäilystä”, jota „Iskra” tunsi (kuten Martynov luulee, — „Rabotsheje Delo” № 10, s. 53 —, joka osoittaa siten, ettei hän ymmärrä laisinkaan asiaa), vaan täydellisesti vahvistivat sen, sillä johtajat osoittautuivat olevan *jäljessä* joukkojen vaistovaraisesta noususta, osoittautuivat valmistumattomiksi täyttämään velvollisuuksiaan johtajina. Tämä valmistelu on tälläkin kertaa vielä hyvin puutteellista ja sen vuoksi kaikilla puheilla „ideologian merkityksen yliarvioimisesta” tai tietoisien aineksen merkityksen yliarvioimisesta vaistovaraiseen verrattuna y.m.s. on käytännöllisesti edelleenkin mitä vahingollisin vaikutus puolueeseemme.

Yhtä vahingollinen vaikutus on myöskin puheilla siitä, että muka luokkanäkökannan nimessä pitää vähemmän alleviivata eri väestökerrosten yhteistä tyytymättömyyttä hallitukseen. Päinvastoin, me olemme ylpeitä siitä, että „Iskra” herättää poliittista tyytymättömyyttä *kaikissa* väestökerroksissa, ja säälittelemme vain, ettei meidän onnistu tehdä sitä vieläkin laajemmassa mitassa. Ei ole totta, että me hämäämme tällöin luokkanäkökannan: kirjeen kirjoittajat eivät ole maininneet eivätkä voikaan mainita yhtään konkreettista esimerkkiä tuollaisesta hämäämisestä. Mutta eturivin taistelijana demokratian puolesta sosialidemokratian täytyy — vastoin „Rabotsheje Delon” käsitystä, № 10, s. 41 — johtaa erilaisten oppositio-kerrosten aktiivista toimintaa, selittää niille, mikä yleinen

* Ks. Teokset, 4. osa, ss. 349—354. *Toim.*

** Ks. Teokset, 4. osa, ss. 397—402. *Toim.*

poliittinen merkitys on niiden erillisillä ja ammatillisilla yhteenotoilla hallitusta vastaan, vetää niitä kannattamaan vallankumouksellista puoluetta, valmentaa keskuudestaan sellaisia johtajia, jotka osaisivat poliittisesti vaikuttaa kaikkiin ja kaikenlaisiin oppositiokerroksiin. Kaikkinaisen kieltäytyminen tästä tehtävästä, pukeutukoon se kuinka koreisiin fraaseihin tahansa, joita laverrellaan kiinteästä, elimellisestä yhteydestä proletaariseen taisteluun y.m.s., merkitsee uutta sosialidemokraattien „jälkeenjäämisen puolustelua”, se on samaa kuin puolustella jälkeenjäämistä yleiskansallisen demokraattisen liikkeen noususta, samaa kuin johtavan osan luovuttaminen porvarillisen demokratian käsiin. Miettikööt kirjeen kirjoittajat sitä, minkä vuoksi keväälliset tapahtumat saivat aikaan sellaisen *ei*-socialidemokraattisten vallankumouksellisten suuntien elpymisen sen sijaan, että ne olisivat voimistaneet socialidemokratian arvovaltaa ja vaikutusta!

Emme voi jättää sanomatta sanaamme myöskin sitä hämmästyttävää lyhytnäköisyyttä vastaan, jota kirjeen kirjoittajat osoittavat kysymyksessä polemiikista ja sisällisodasta emigranttien keskuudessa. He toistavat vanhaa pötyä, että oli „säädöntä” omistaa Zubatovia koskeva kirjoitus „Rabotshaja Myslille”. Ehkäpä heille pälkähtää vielä päähän kieltää sekin, että ekonomismin leviäminen helpottaa herrojen Zubatovien tehtävää? Sitähän me vain sanommekin emmekä lainkaan „samaista” ekonomistien taktiikkaa ja Zubatovin taktiikkaa toisiinsa. Mitä taas tulee „emigrantteihin” (elleivät kirjeen kirjoittajat olisi niin anteeksiantamattoman huolettomia aatteiden perinteellisyyteen nähden Venäjän socialidemokratiassa, niin he tietäisivät, että „emigranttien”, nimittäin „Työn vapautus” ryhmän varoitukset ekonomismin suhteen ovat käyneet toteen kerrassaan loistavasti!), niin kuulkaapa, mitä reiniläisten työläisten keskuudessa toiminut Lassalle ajatteli vuonna 1852 väitteilyistä, joita käytiin emigranttien keskuudessa Lontoossa:

„Tuskinpa”, kirjoitti hän Marxille, „poliisin taholta kohdataan mitään vaikeuksia „suurmiehiä”, Kinkeliä, Rugea y.m. vastaan tähdätyn teoksesi julkaisemisessa... Otaksun, että hallitus on jopa suorastaan mielissään sellaisten teosten ilmestymisestä, sillä se luulee, että „vallankumoukselliset repivät toinen toisensa”. Sitä, että puoluettaistelu antaa puolueelle tarmoa ja elinvoimaa, että mitä varmin todistus

puolueen heikkoudesta on sen löyhyys ja selvästi merkittyjen rajojen himmentyminen, että puolue lujittuu puhdistamalla itseään,— sitä ei virkamieslogiikka aavista eikä osaa varoa” (Lassallen kirjeestä Marxille, 24 p:nä kesäkuuta 1852)⁸¹.

Tämä sanottakoon kaikkien nykyään niin lukuisien kaunosielujen huomioon, jotka vastustavat jyrkkyyttä, leppymättömyyttä, polemiikki-intoilua ja muuta sellaista!

Lopuksi huomautamme, että tässä olemme voineet vain pikimmiten kosketella kiistakysymyksiä. Niiden yksityiskohdaiselle käsittelylle omistamme erikoisen kirjasen, joka toivottavasti ilmestyy noin puolentoista kuukauden kuluttua.

„Iskra” № 12,
joulukuun 6 p:nä 1901

Julkaistaan „Iskra” lehden
tekstin mukaan
